

8. Флейнов М.Е. Библия Delphi / Флейнов М.Е. – [2-е изд. перераб. и доп.] – СПб. : Изд-во "БХВ-Петербург", 2008. – 800 с.

Проанализированы изменения таксационных показателей сосняков естественного происхождения Полесья Украины в зависимости от доли участия главной породы в составе древостоев. По статистическим критериям проведена оценка достоверности разницы между таксационными признаками древостоев в зависимости от состава насаждения.

Сосна обыкновенная, природные древостои, повидельная база данных, состав насаждений, классы возраста, высота, возраст, запас, относительная полнота, кластерный анализ, Полесье.

Analysis of changes in forest mensuration indices pine natural origin Woodlands of Ukraine depending on participations main species within the stands. According to statistical criteria assessed the reliability of the difference between forest mensuration signs stands depending on the composition for planting.

Pine, natural stands, povydilna database, storage spaces, classes age, height, age, stock, relative completeness, cluster analysis, Polissya.

УДК 630*91

ПРОБЛЕМИ УЗГОДЖЕННЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИМИ АКТАМИ ПРО КОНСЕРВАЦІЮ ЗЕМЕЛЬ ТА АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЮ

О.В. Василюк, молодший науковий співробітник

Інститут зоології НАН України

Я.І. Мовчан, доктор біологічних наук

Національний авіаційний університет

О.П. Бурковський,

Всеукраїнська екологічна ліга

Законодавство, що регулює здійснення заходів з лісомеліорації, сьогодні залишається неузгодженим із законодавством про охорону біорізноманіття. Такий стан справ спричиняє регулярні порушення природоохоронного законодавства під час захисного лісорозведення. Мають бути внесені зміни, які сприятимуть уникненню ситуацій, коли лісомеліоративними заходами створюються загрози для біотичної різноманітності, насамперед степової.

Агролісомеліорація, загрози для біорізноманітності, степи, консервація, правові колізії і шляхи їх розв'язання.

Нормативно-правові відносини у сфері охорони земель регламентуються Земельним кодексом України, Законом України (ЗУ) «Про охоро-

ну земель», Законом України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», наказом Держкомзему України 17.10.2002 N 175 «Про порядок консервації земель». Законодавство, що регулює реалізацію заходів з лісомеліорації, сьогодні залишається неузгодженим із законодавством про охорону біорізноманіття. Така ситуація спричиняє регулярні порушення природоохоронного законодавства під час захисного лісорозведення. Зокрема, це стосується створення лісових насаджень на новоприйнятих землях в областях степової зони.

Переважна більшість територій, що охоплені природною трав'янистою рослинністю у цих областях, є степами (незалежно від ухилу ділянки, категорії земель тощо), що визначаються в рамках ботанічних та геоботанічних термінів. За оцінками експертів, кількість природних степових ділянок в Україні становить близько 3 % від площі держави (при загальній площі степової кліматичної зони – 40 %) [1]. Чинне законодавство України не формулює поняття «степ», тому заходи з охорони степів визначаються законодавством про охорону рідкісних видів флори та фауни та законодавством про природно-заповідний фонд. Оскільки переважна більшість історично степових ділянок сьогодні є орними землями, то природна степова рослинність збережена лише на ділянках зі складним рельєфом – на виходах порід і пісків, кам'янистих землях та у яружно-балкових системах, що юридично належать (помилково, на нашу думку) до сільськогосподарських земель, а саме «невгідь», «малопродуктивних» та «деградованих» земель.

Проте саме ці землі, здебільшого, є місцями поширення рідкісних видів флори та фауни, причиною скорочення чисельності яких є саме руйнування та фрагментація степових екосистем. Залежними від збереження степових біотопів є 159 видів тварин (29 %) із 543, занесених до Червоної книги України (ЧКУ, 2009); з них 54 занесені до ЧКУ у 2009 р (наказ Мінприроди від 17.06.2009 N 313) та 276 видів рослин (33,4 %) з 826, занесених до ЧКУ; 87 з них занесені до ЧКУ у 2009 р. (наказ Мінприроди від 17.06.2009 N 312) [2].

Руйнування середовища існування (оселищ) цих видів, а також знищення їх особин є порушенням ЗУ «Про Червону книгу України» (ст. 11) та тягнуть відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 90) та Кримінальним кодексом України. Також розорювання степових ділянок для лісорозведення є порушенням статей 5, 25–26, 30–31 ЗУ «Про рослинний світ». Такси за знищення видів, занесених до ЧКУ, затверджені Кабінетом Міністрів України у 2012 році.

Саме лісорозведення сьогодні є головною загрозою для збереження степової біорізноманітності в Україні [3].

Відповідно до ст.81 Лісового Кодексу України (ЛКУ), «лісорозведення здійснюється на призначених для створення лісів землях... Землі, призначені для лісорозведення, належать до земель лісогосподарського призначення». Відповідно, на таких землях відбувається господарювання (у т.ч. здійснення агролісомеліоративних заходів, згідно із ЛКУ). Зокрема, лісогосподарські заходи призначаються під час опрацювання матеріалів

лісовпорядкування. Ч.9 ст. 46 ЛКУ зазначає, що *«Лісовпорядкування передбачає... виявлення типових та унікальних природних комплексів, місць зростання та оселення рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного і рослинного світу і підлягають заповіданню, включенню до екологічної мережі»*. Виконання цієї вимоги ЛКУ має бути запорукою збереження рідкісних видів флори та фауни.

Листом від 26.02.10 №02-07/691 до ВО «Укрдержліспроєкт», заступник голови Державного комітету лісового господарства України (тепер – Держлісагентство) М. Ведмідь повідомив, що *«Українське державне проєктне лісовпорядне виробниче об'єднання «Укрдержліспроєкт» здійснює лісовпорядні роботи у всіх лісах України відповідно до встановленого порядку. Під час здійснення лісовпорядних робіт обов'язково враховується інформація щодо наявності на території, яка підлягає лісовпорядкуванню, рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення видів тваринного світу, занесених до ЧКУ. Зазначена інформація лісовпорядними організаціями включається до матеріалів лісовпорядкування на підставі кадастрів тваринного та рослинного світу»*. У жодному з відомих авторам нормативних актів така норма не встановлена, підстави для такого твердження відсутні. Також, на сьогодні випадки звернення лісовпорядних підприємств до Інституту зоології та Інституту ботаніки НАНУ з проханням надати дані Державних кадастрів тваринного та рослинного світу не відомі. Окрім того, зазначені кадастри укладаються без прив'язки до структури лісових насаджень (у т.ч. з причини втаємничення матеріалів лісовпорядкування) і не можуть бути основою для лісовпорядкування.

У 1994 році Українським державним лісовпорядним виробничим об'єднанням (ВО «Укрдержліспроєкт») розроблена і затверджена «Технологічна інструкція по безперервному лісовпорядкуванню лісового фонду України» [7]. Попри наведену вище норму ЛКУ, жодного слова ні про виявлення, ні про врахування питання біорізноманіття або рідкісних видів у Інструкції немає. [5]. Самостійне розпізнання 159 видів тварин та 276 видів рослин, які є рідкісними та можуть бути вірогідно визначеними лише фахівцями з конкретних груп, не може бути здійснене працівниками лісовпорядних підприємств, що не мають спеціальних знань та навиків для цього.

Сьогодні розв'язанням цієї ситуації має стати інтеграція зусиль фахівців-біологів у лісовпорядкування.

Іншим важливим застереженням, є збереження степів як таких. Охорона видів неможлива без збереження їх оселищ. Саме для збереження біорізноманіття та припинення фрагментації природного ландшафту в Україні має місце формування національної екомережі. Збереження степів як характерного зонального ландшафту, також є пріоритетом з погляду задач, окреслених Європейською ландшафтною конвенцією.

У параграфі 9 Основних напрямів державної екологічної політики 1998 року¹, зазначалося: «Сучасне використання земельних ресурсів України не відповідає вимогам раціонального природокористування. По-

¹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/188/98-вр>

рушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафту. Розораність земель є найвищою у світі і досягла 56 % території країни і 80 % сільськогосподарських угідь. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення (особливо чорноземів), втрати грудкуватозернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками». У параграфі 26 зазначалося: (з метою розв'язання проблем у сфері охорони земель) «Проводиться оптимізація структури угідь та формування високопродуктивних, екологічно стійких агроландшафтів, для чого розорюваність орних земель знижується до 50 %, питома вага лук, сіножатей і пасовищ збільшується до 17–20 %, лісистість – до 20 %, площі земель природоохоронного фонду доводяться до рівня середньосвітового (5 %)» (див. також [9]).

У 2010 р. ухвалено Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». У ньому зазначається: «Стан земельних ресурсів України близький до критичного. За період проведення земельної реформи значна кількість проблем у сфері земельних відносин не лише не розв'язана, а й загострилася. Серед земель України найбільшу територію займають землі сільськогосподарського призначення (71 %), 78 % з яких є ріллею. На всій території поширені процеси деградації земель, серед яких найбільш масштабними є ерозія (близько 57,5 % території), забруднення (близько 20 % території), підтоплення (близько 12 % території). Зменшується вміст поживних речовин у ґрунтах, а щорічні втрати гумусу становлять 0,65 тонни на 1 гектар»². Тобто показника 50 % розорюваності не досягнуто: як було розораними 56 % території України, так і залишилося. Хоча наведені програмні документи свідчать, що заліснення і залуження спрямовані на поліпшення ґрунтів, і мають проводитися використовуючи рілля, в реальності заліснення здійснюється на законсервованих природним шляхом тобто залужених землях – пасовищах та сіножатях.

Згідно з наказом Державного комітету лісового господарства України від 29 грудня 2008 року №317 "Про затвердження показників регіональних нормативів оптимальної лісистості території України" для всіх областей визначається певний відсоток площ, які мають бути вкриті лісом. Ці показники фінансуються згідно з державною програмою "Ліси України на 2010–2015 роки". Відповідно до них має бути створено додатково 5 % лісів від площі країни. Майже всі заплановані ділянки припадають на південні та східні області. Проте саме в цих областях рівень розораності ґрунтів найвищий у країні і подекуди перевищує 80 %. Оскільки тут основна площа земель розпайована і не є державною власністю, то лісгосподарські підприємства заліснюють переважно степові ділянки, у тому числі природні пасовища, вважаючи їх малопродуктивними, деградованими та еродованими землями. За інформацією Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації імені Г.М. Висоць-

² <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

кого у 2010–2011 рр. основним джерелом земельних ресурсів для залісення були саме пасовища, які становили 38 % від усіх наданих у степовій зоні земель під лісорозведення [4].

Відповідно до наказу Держкомзему України від 17.10.2002 N 175 «Про Порядок консервації земель», *«Консервація земель здійснюється шляхом припинення їх господарського використання на визначений термін та залуження або залісення»*. Мета консервації земель – відновлення родючості та інших «позитивних» властивостей ґрунтів. Також з цього випливає, що консервація стосується орних земель, щодо яких вживається термінологія «продуктивності та врожайності». П.14 Порядку зазначає, що *«Після закінчення строку консервації земель, визначених проектом консервації, комісія, ...вносить до відповідних органів виконавчої влади (місцевого самоврядування), які прийняли рішення про консервацію земель, пропозицію щодо повернення земель до попереднього використання, продовження термінів консервації або інші пропозиції, направлені на їх раціональне та екологічно безпечне використання»*.

В Інструкції з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, що ухвалена наказом Міністерства лісового господарства України від 08.07.97 N 62 зазначається: *«1.9. Обсяги робіт з лісовідновлення (реконструкції малоцінних насаджень) та лісорозведення визначаються на підставі матеріалів лісовпорядкування або спеціального обстеження. Методи лісовідновлення та лісорозведення визначаються проектами лісових культур»*, *«1.10. Земельні ділянки, призначені для захисного лісорозведення, переводяться до складу земель лісового фонду у відповідності з Земельним кодексом України»*. Проведення робіт з відновлення лісів (далі – лісовідновлення) та лісорозведення здійснюється постійними лісокористувачами. Землі для створення захисних насаджень надаються в порядку, визначеному земельним законодавством рішеннями обласних державних адміністрацій та районних державних адміністрацій.

Проте зараз відбувається дискредитація власне поняття консервації земель, оскільки вона реалізується у формі переведення земель пасовищ і сіножатей до земель лісового фонду для створення масивних лісових насаджень. Тобто відбувається так звана консервація бюджетним коштом того, що вже давно є законсервованим природно. Йдеться переважно про степові та лучні ділянки у балках і на схилах річок. До того ж, створення насаджень у пониженнях рельєфу, щодо рівня розміщених на плакорі орних земель, абсолютно не виконує функції боротьби з вітровою ерозією на полях. Лісорозведення здійснюється лише там, де сільські ради передають землі, а не там, де необхідно боротися з ерозією. Також у степовій зоні, де оптимальним заходом консервації деградованих земель є залуження, воно не проводиться і взагалі відсутній державний орган, що має ним опікуватися. При цьому, за роки незалежності України практично не здійснювалися заходи зі створення полезахисних лісосмуг або навіть відновлення мережі існуючих, а також зовсім не здійснювалися заходи із залісення териконів і гірничих відвалів.

Вважається за необхідне введення мораторію на зміну цільового призначення земельних ділянок пасовищ та сіножатей за межами населених пунктів, завдяки чому стане можливим збереження наявних обсягів земель пасовищ та сіножатей в межах сільськогосподарського сектору, що унеможливить їх переведення до інших категорій земель.

Стаття 37 ЗУ «Про охорону земель» свідчить, що використання земельних ділянок способами, що призводять до погіршення їх якості, забороняється. Також забороняється розорювання сіножатей, пасовищ. Згідно з категоризацією земель за цільовим призначенням, що передбачена статтями 19 та 22 Земельного кодексу України, пасовища та сіножаті є землями сільськогосподарського призначення. Консервація земель, що здійснюється для поліпшення стану земель, передбачає повернення їх у подальшому до сільськогосподарського використання.

Так, «консервація» сіножатей і пасовищ має здійснюватися з урахуванням збереження у подальшому їх цільового використання. Згідно із ст. 51 ЗУ «Про охорону земель», під консервацію підпадають деградовані та малопродуктивні землі, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним, а також техногенно забруднені земельні ділянки, на яких неможливо одержати екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їх здоров'я.

При цьому, ч. 3 ст. 47 Закону свідчить, що забороняється розорювання схилів крутизною понад 7° (крім ділянок для залуження, заліснення та здійснення ґрунтозахисних заходів). На схилах крутизною від 3 до 7° обмежується розміщення просапних культур, чорного пару тощо. Отже, закон санкціонує заліснення пасовищ, розміщених на схилах і у балках, які наразі становлять основну частину пасовищ степової та лісостепової зон України. Схили крутизною від 3 до 7° непридатні для ведення орного землеробства, оскільки їх розорювання призведе до стрімкого поширення ерозійних процесів. Проте використання їх як природних пасовищ не призводить до ерозії та деградації ґрунту. Крім того, методика заліснення, що використовується для створення нових лісових насаджень на півдні і сході України, передбачає обробіток ґрунту розорюванням ділянки. Отже, сам обробіток ґрунту для заліснення стає причиною поширення ерозійних процесів і унеможлиблює у подальшому використання пасовищ і сіножатей, що суперечить меті консервації земель.

Зважаючи на п. 2 «Порядку консервації земель», що затверджений наказом Держкомзему України від 17.10.2002 N 175, бачимо, що консервація земель здійснюється за наявності: порушення поверхні земельних ділянок унаслідок землетрусів, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин тощо; еродованих земель, перезволожених земель з підвищеною кислотністю або засоленістю та ґрунтів, забруднених хімічними речовинами й іншими видами забруднень, небезпечних для здоров'я людей; малопродуктивних земель, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю; радіаційно небезпечних, радіоактивно забруднених або забруднених важкими металами та іншими хімічними елементами земель тощо.

Згідно з п. 4 та 5 «Порядку консервації земель», консервація земель здійснюється за ініціативи власників землі, землекористувачів, у тому числі орендарів, а також за поданням місцевих землевпорядних або природоохоронних органів. Власник землі або землекористувач, у тому числі орендар, подає заяву або клопотання до відповідної державної адміністрації (сільської, селищної, міської ради) за місцезнаходженням земельної ділянки, наводячи причини необхідності проведення консервації земель. До заяви або клопотання додаються у т.ч. матеріали власних спостережень (фотознімки), таблиці динаміки врожайності сільськогосподарських культур тощо. З цього випливає, що крім поодиноких випадків (утворення яружних систем та урвищ), консервація земель не прийнятна для сіножатей і пасовищ, оскільки вона застосовується лише до орних земель.

У разі деградації природної рослинності пасовищ і сіножатей внаслідок надмірного використання та перевипасу, доцільним є їх тимчасове виведення з використання та залуження, що дасть змогу поновити природний потенціал та підвищити економічне значення цих земель. Порядок консервації земель у п. 14 «Порядку консервації земель» передбачає процедуру повернення земель до поточного використання після завершення терміну консервації. Отже, у випадку з сіножатями і пасовищами єдиним методом консервації може бути залуження.

Зважаючи на це, необхідним є законодавчо закріпити заборону заліснювати деградовані пасовища і сіножаті. Зробити це можливо завдяки доповненню ст. 47 ЗУ «Про охорону земель» новою частиною 5, відповідно до якої консервація деградованих, еродованих та малопродуктивних земель здійснюється винятково через їх залуження без зміни цільового призначення ділянок, а пасовищ та сіножатей в регіонах степової зони України – зменшення навантаження (у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській та Херсонській областях).

Закон України «Про екологічну мережу України» визначає серед принципів *формування, збереження та використання екомережі – «в) зупинення втрат природних та напівприродних територій (зайнятих рослинними угрупованнями природного походження та комплексами, зміненими в процесі людської діяльності), розширення площі території екомережі».*

Запровадження такої законодавчої норми стане запорукою збереження степової екосистеми як природних пасовищ та сіножатей. Враховуючи необхідність пасовищного навантаження для підтримання степової екосистеми [8], та досвід інших держав щодо збереження степів, як сільськогосподарських угідь [6], консервація земель у степовій зоні України у формі залуження є найраціональнішою агроеліоративною задачею, що узгоджується із задачами охорони біорізноманіття та обмеженнями, наявними у природоохоронному законодавстві.

Очевидно, що масштабна консервація орних земель, насамперед, у Степовій та Лісостеповій зонах, не має альтернативи. Інакше на нашу країну чекатиме масштабне опустелювання, тотальна деградація ґрунтів, непоправні втрати біорізноманіття та генофонду.

Важливо зазначити, згідно з наказом Мінагрополітики України від 20.08.2003 N 280 «Про затвердження Концепції збалансованого розвитку агроєкосистем в Україні на період до 2025 року» «Для формування збалансованої (сталого) системи природокористування в сільському господарстві та забезпечення розбудови екомережі необхідно:.. збільшити частку сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) відповідно до науково обґрунтованих показників, які мають розроблятися з урахуванням регіональних та місцевих особливостей; зменшити площі орних земель до 37–41 % території країни шляхом виведення з ріллі схилів крутизною понад 3 градуси, земель водоохоронних зон, деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених сільськогосподарських угідь; створити нові та розширити площі існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду в межах сільськогосподарських угідь...».

Проте наказ Держкомлісгоспу від 29.12.08 № 371 «Про затвердження показників регіональних нормативів оптимальної лісистої території України» та фінансування згідно з програмою «Ліси України на 2010–2015 роки» створення лісгосподарськими підприємствами масивних лісонасаджень на новоприйнятих землях суперечить завданням формування екомережі та охорони земель. При цьому відсутній державний орган, який би контролював створення вітрозахисних лісових насаджень, що є першочерговим заходом у справі охорони земель від вітрової ерозії.

Задля оптимізації роботи зі збереження та консервації ґрунтів можна надати Держагентству лісових ресурсів повноваження зі створення багаторічних трав'яних угідь (степів, лук). Також, може йтися чи про реорганізацію Держагентства лісових ресурсів у Державне агентство екосистемних послуг та консервації земель (відповідно до природно-кліматичного зонування території країни – для втілення екосистемного підходу), чи про створення державної інституції з таким цільовим завданням.

Список літератури

1. Parnikoza I. Ukrainian steppes: current state and perspectives for protection / I. Parnikoza, A. Vasiluk // Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio C. – 2011. – Vol. 66, № 1. – P. 23–37.
2. Василюк А.В. Биоразнообразие степей под охраной Красной и Зеленой книг Украины / А.В. Василюк, И.Ю. Парникоза, М.С. Шевченко // Степной бюллетень. – 2010. – № 29. – С. 33–38.
3. Василюк О.В. Лісорозведення у степовій зоні України у контексті глобальних процесів збереження біологічного різноманіття / О.В. Василюк, С.О. Івко // Лісівнича наука: витоки, сучасність, перспективи : матеріали наукової конференції, присвяченої 80-річчю від дня заснування УкрНДІЛГА (12–14 жовтня 2010 р., м. Харків). – Харків : УкрНДІЛГА, 2010. – С. 64–65.
4. Распопіна С. П. Зміни лісорослинних властивостей ґрунтів на згарищах в умовах Північного Степу / С. П. Распопіна // Лісівництво та агролісомеліорація. – Харків : УкрНДІЛГА, 2011. – Вип. 118. – С. 164–169.
5. Сіренко І. Незаконні рубки як наслідок прояву корпоративної замкнутості лісової галузі України / І. Сіренко, О. Василюк, М. Богомаз // Еколого-економічні та соціальні проблеми, зумовлені неефективним і несталим веденням лісового

господарства та незаконними лісозаготівлями в Україні: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (2–3 груд. 2010 р., м. Львів). – Львів : Тов-во «Зелений Хрест», Ліга-Прес. – 2011. – 396 с.

6. Стратегия сохранения степей России: позиция неправительственных организаций. – М.: Изд-во Центра охраны дикой природы, 2006. – 36 с.

7. Технологічна інструкція по безперервному лісовпорядкуванню лісового фонду України. – Ірпінь : «Укрдержліспроєкт», 1994. – 88 с.

8. Ткаченко В.С. Підсумки натурного пасовищного експерименту з випасання коней у Хомутовському степу / В.С. Ткаченко, В.П. Гелюта, А.П. Генев, Г.М. Лисенко, С.С. Яровий // Укр. ботан. журн. – 2009. – Т. 66, № 1. – С. 53–70.

9. Щорічна доповідь НУО (ЩД НУО) «Громадська оцінка національної екологічної політики» за 2011 рік (включаючи аналіз за період з 2003 року) / за ред. В. Мельничука, О. Кравченко, Т. Малькової. – К., 2012. – 339 с.

Законодательство, регулирующее осуществление мероприятий по лесомелиорации, сегодня остается несогласованным с законодательством об охране биоразнообразия. Такое положение дел вызывает регулярные нарушения природоохранного законодательства при осуществлении защитного лесоразведения. Должны быть внесены изменения, позволяющие избежать ситуаций, когда лесомелиоративные меры угрожают биотическому разнообразию, в первую очередь степному.

Агролесомелиорация, угрозы для биоразнообразия, степи, консервация, правовые коллизии и пути разрешения.

Legislation governing the implementation of measures to lissomelioratsiyi, remains inconsistent with the legislation on the protection of biodiversity. This is caused by regular violations of environmental laws in the implementation of protective afforestation. Should be amended to help avoid situations where agroforestry activities created threats to biodiversity primarily steppe.

Agroforestry, threats to biodiversity, virgin steppes, conservation, legal conflicts and resolution.

УДК 630*641, 630*68

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НОРМУВАННЯ ПАРАМЕТРІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***І.М. Жежкун, кандидат економічних наук
ДП «Новгород-Сіверська лісова науково-дослідна станція»
УкрНДІЛГА***

Визначено методичну доцільність залучення сценарного планування та методів кореляційно-регресійного аналізу для розв'язання проблеми опрацювання нормативних параметрів розвитку лісогосподарських підприємств за природними зонами України. Наведено ре-

---

© І.М. Жежкун, 2013